

The relationship between experimental avoidance with body image concern in predicting positive tendency to cosmetic surgery

Jamshid Shah Mohamadi¹, Hossein Mohagheghi², Mehran Farhadi³, Mosayeb Yarmohamadi Vasel⁴, Mohammadreza Zoghiydar²

1-Ph.D Student, Department of Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran.

2- Associate Professor, Department of Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran.

3- Assistant Professor, Department of Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran (Corresponding Author).

E-mail: M.farhadi@basu.ac.ir

4- Professor, Department of Psychology, Bu-Ali Sina University, Hamadan, Iran.

Received: 26/09/2022

Accepted: 11/03/2023

Abstract

Introduction: Today, cosmetic surgery is an option to improve the quality of life. It is acquiring an increasing tendency all over the world.

Aim: The aim of the present study was to investigate the relationship between experiential avoidance with body image concern in predicting positive attitude towards performing cosmetic surgery in referrals to the dermatologists, hair and cosmetologists.

Method: The research method was correlational, structural equation modeling. The statistical population included all the referrals to clinics of dermatologists and hair specialists, cosmetic and plastic surgeries in Sanandaj city in 2021. The sample size was determined 272 people using Morgan's table. The research instruments included the Standard Questionnaires of Experimental Avoidance, Attitude to Cosmetic Surgery, and the Lillton Body Image Concern. In order to analyze the data, statistical methods of Pearson's correlation coefficient, multivariate regression analysis in a simultaneous way, and structural equation modeling were used by applying SPSS version 26 and LISREL version 8.8 software.

Results: The results showed that there was a positive and significant relationship between experimental avoidance with image concern ($p < 0.01$, $r = 0.59$), and positive tendency to cosmetic surgery ($p < 0.01$, $r = 0.25$). Also, there is a positive and significant relationship between body image concern and cosmetic surgery ($p < 0.01$, $r = 0.49$). The data analysis shows the appropriateness of the indicators and the model had a good fit.

Conclusion: The result of the research showed that the positive tendency towards cosmetic surgery can be predicted by the variables of experimental avoidance and body image concern. Therefore, it is suggested that psychologists and counselors pay more attention to the role of experimental avoidance and body image concern in order to reduce the possibility of the referrals tending to cosmetic surgeries.

Keywords: Cosmetic surgery, Experimental avoidance, Body image

How to cite this article: Shah Mohamadi J, Mohagheghi H, Farhadi M, Yarmohamadi Vasel M, Zoghiydar M. The relationship between experimental avoidance with body image concern in predicting positive tendency to cosmetic surgery. Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry. 2023; 10(1): 19-30. URL: <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-1649-en.pdf>

Copyright © 2018 the Author (s). Published by Kurdistan University of Medical Sciences. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial License 4.0 (CCBY-NC), where it is permissible to download, share, remix, transform, and buildup the work provided it is properly cited. The work cannot be used commercially without permission from the journal.

رابطه اجتناب تجربی با نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی گرایش مثبت به انجام عمل‌های زیبایی

جمشید شاه محمدی^۱، حسین محقق^۲، مهران فرهادی^۳، مسیب یارمحمدی واصل^۴، محمدرضا ذوقی پایدار^۲

۱. دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

۲. دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

۳. استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران (مولف مسئول). ایمیل: M.farhadi@basu.ac.ir

۴. استاد، گروه روانشناسی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۲۰

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۰۴

چکیده

مقدمه: امروزه جراحی زیبایی گزینه‌ای است برای بهبود کیفیت زندگی که در تمام دنیا استقبال و گرایش به آن رو به افزایش است.

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه اجتناب تجربی با نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی نگرش مثبت به انجام عمل‌های زیبایی در مراجعه‌کنندگان به پزشکان پوست، مو و زیبایی بود.

روش: روش پژوهش همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مراجعه‌کنندگان به کلینیک‌ها و مطب‌های متخصصین پوست و مو و جراحی‌های زیبایی و پلاستیک شهر سندج در سال ۱۴۰۰ بودند. روش نمونه‌گیری به صورت در دسترس بود. تعداد نمونه با استفاده از جدول مورگان ۲۷۲ نفر تعیین شد. ابزارهای پژوهش شامل: پرسشنامه اجتناب تجربی (۲۰۱۱)، نگرانی از تصویر بدنی (۲۰۰۵) و گرایش به جراحی زیبایی اعتمادی فرد و امانی (۱۳۹۲) بود. به منظور تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چند متغیره به شیوه‌ی همزمان و مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و لیزرل نسخه ۸/۸ استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد بین اجتناب تجربی با نگرانی از تصویر بدن ($r=0/59, p<0/01$) و گرایش مثبت به عمل جراحی زیبایی ($r=0/25, p<0/01$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین نگرانی از تصویر بدن با گرایش به جراحی زیبایی ($p<0/01$) رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. تحلیل داده‌ها نشان‌دهنده مناسب بودن شاخص‌ها بوده و مدل از برازش مطلوبی برخوردار بود.

نتیجه‌گیری: نتیجه پژوهش نشان داد گرایش مثبت به عمل‌های جراحی زیبایی، توسط متغیرهای اجتناب تجربی و نگرانی از تصویر بدنی قابل پیش‌بینی است؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود روانشناسان و مشاوران جهت کاهش احتمال گرایش به عمل‌های جراحی زیبایی، نقش اجتناب تجربی و نگرانی از تصویر بدنی را مورد توجه قرار دهند.

کلیدواژه‌ها: جراحی زیبایی، اجتناب تجربی، تصویر بدن

مقدمه

جراحی زیبایی را نوعی جراحی برای تغییر دادن ظاهر بدن، در نبود بیماری، آسیب و جراحت یا مشکلات مادرزادی و ارثی می‌دانند که می‌تواند عاملی برای بهبود کیفیت زندگی باشد (والکر، کرام هابر، دایان و فارنهام^۱، ۲۰۲۱). امروزه هدف برخی از جراحی‌ها زیباتر ساختن بدن و یا ایجاد تغییراتی در اندازه بدن است. جراحی زیبایی^۲ گزینه‌ای است برای بهبود کیفیت زندگی که در تمام دنیا استقبال و گرایش به آن رو به افزایش است. در آمریکا جراحی زیبایی در حال رشد است، به گونه‌ای که میزان آن به بالای ۱۷/۷ میلیون جراحی انجام گرفته در سال ۲۰۱۸ رسیده است. ارزش جراحی‌های صورت گرفته در سال چیزی حدود ۱۶/۵ میلیارد دلار برای سال ۲۰۱۷ بوده است و دو درصد از مردم انواع جراحی‌های مختلف زیبایی را در سال تجربه کرده‌اند. بیشترین و پرطرفدارترین جراحی صورت گرفته مربوط به افزایش سائز سینه‌ها بوده است (انجمن پزشکان و جراحان زیبایی پلاستیک آمریکا^۳، ۲۰۱۸). در ایران نیز آمارها حاکی از این است که شمار متقاضیان جراحی زیبایی سالانه سیر صعودی دارد (بیدخوری، یاسری، اکبری و مجلزداده، ۲۰۲۱) که این خود می‌تواند پیامدهای روانشناختی و خیمی به همراه داشته باشد. مطالعات متعدد عواملی مانند نارضایتی از تصویر بدن، اختلال بدشکلی بدنی، عزت‌نفس ضعیف، مشکلات سلامت روان، عوامل فرهنگی و تأثیرات تبلیغات رسانه‌ای را به عنوان متغیرهای تأثیرگذار بر گرایش به انجام عمل‌های زیبایی معرفی

کرده‌اند (آندرو، هانس، هامروم، هاسمن، راور و همکاران^۴، ۲۰۱۹).

یکی از متغیرهای مهمی که نقش آن در اکثر پژوهش‌های مربوط به رفتارهای خود آسیب‌رسان همانند افکار خودکشی مورد توجه قرار گرفته نقش اجتناب تجربی^۵ است (سپهری نژاد و حاتمان، ۱۳۹۷). اجتناب تجربی به عنوان عدم تمایل به در تماس ماندن با تجارب ناخوشایند درونی (به عنوان مثال افکار و احساسات تعریف می‌شود) که همراه با تلاش برای تغییر شکل، فرکانس یا وقوع تجربیات یا موقعیت‌هایی که موجب آن تجربیات ناخوشایند می‌شود (کرک، مایر و ویسمن^۶، ۲۰۱۹). اجتناب تجربی سازه‌ای چند بعدی است که منظور از آن اجتناب از تجارب دردناک است. این سازه شامل دو جزء است جزء اول، بی‌میلی نسبت به برقراری تماس با تجارب دردناک به کار برده می‌شود و جزء دوم، تلاش برای اجتناب از تجارب دردناک یا وقایعی که باعث فراخواندن این تجارب می‌گردند (زتلی^۷، ۲۰۱۵).

اجتناب تجربی عامل مهمی برای انواع آسیب‌شناسی‌های مختلف از قبیل افکار آسیب به خود و رفتارهای خود آسیب‌رسان است (خانی پور، برجعلی، گلزاری، فلسفی نژاد و حکیم شوشتری، ۱۳۹۲). این متغیر را مانند نشخوار فکری یک راهبرد مقابله‌ای در نظر می‌گیرند که ناکارآمد بوده و باعث کاهش دریافت پاداش می‌گردد (مک کراکر، بازکر و چیلکوت^۸، ۲۰۱۴). با این وجود هنوز در کشور ما کار پژوهشی در راستای ارتباط متغیر اجتناب

^۴- Andrews V, Hansen F, Hummerum AM, Hasman H, Roer L & et al

^۵- Experimental Avoidance

^۶- Kirk, Meyer & Whisman

^۷- Zettle

^۸- Mc Cracken, Barker & Chilcot.

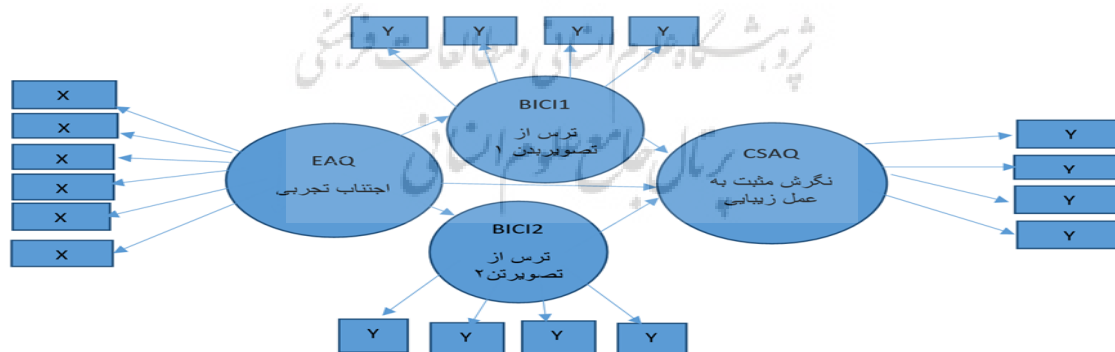
^۱- Walker CE, Krumhuber EG, Dayan S & Furnham A

^۲- Cosmetic Surgery

^۳- The American Society of Plastic Surgeons

زیبایی، مقایسه وضعیت روانی در افراد متقاضی جراحی زیبایی با افراد عادی، نقش نگرش‌های جنسیتی در پیدایش تصویر بدنی زنان و تأثیر جراحی زیبایی بینی بر تصور از بدن زنان بوده است. مطابق با جستجوهای محقق در سطح دنیا اکثراً مطالعات در زمینه پیش‌بینی کننده‌های انجام جراحی‌های زیبایی بوده است. در مطالعات اندکی نیز به بررسی میزان قصد جراحی زیبایی و رابطه آن با نگرش و تصویر بدنی پرداخته شده است. و در هیچ تحقیقی اشاره‌ای به نقش اجتناب تجربی که متغیر خیلی مهمی در آسیب‌شناسی اختلال‌هاست بر گرایش متقاضیان به جراحی زیبایی نشده است؛ بنابراین این مطالعه با هدف بررسی تعیین رابطه اجتناب تجربی با نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی گرایش مثبت به عمل جراحی زیبایی در مراجعین به پزشکان پوست، مو و زیبایی شهر سنج در سال ۱۴۰۰ انجام شد. در شکل ۱ مدل مفهومی رابطه اجتناب تجربی با نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی گرایش مثبت به عمل جراحی زیبایی در مراجعین به پزشکان پوست، مو و زیبایی ارائه شده است.

تجربی با گرایش به عمل‌های جراحی زیبایی صورت نگرفته است. متغیر مهم دیگری که نقش آن در گرایش به عمل‌های جراحی زیبایی باید مورد بررسی قرار گیرد، نگرانی از تصویر بدنی و تأثیر آن بر گرایش مثبت به انجام عمل‌های جراحی زیبایی است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افراد متقاضی جراحی‌های زیبایی تصویر بدنی منفی از خود دارند (سارور، ۲۰۱۹). می‌توان تصویر بدنی را به عنوان تصویری از بدن که فرد در ذهن خود شکل می‌دهد در نظر گرفت که در واقع چگونگی درک و تصور کردن خویش است. نگرانی از تصویر بدنی عامل خطری برای مشکلات روانشناختی و مرتبط با سلامت روان محسوب می‌شود (لایوس، کاستا و آلمیدا، ۲۰۱۵). لی، پارک، هان، کیم، چن و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان داده‌اند تصویر منفی از بدن به طور معناداری به اضطراب و افسردگی در جوانان و نوجوانان منجر می‌شود. مطالعات انجام شده در ایران به طور عمده معطوف به بررسی برخی عوامل اجتماعی مؤثر بر انجام جراحی

شکل ۱ مدل مفهومی تعیین رابطه اجتناب تجربی با نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی نگرش مثبت به عمل جراحی زیبایی در مراجعین به پزشکان پوست، مو و زیبایی

طرح پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی مبتنی بر روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری

روش

پرسشنامه اجتناب تجربی^۱: پذیرش اجتناب تجربی و عدم انعطاف‌پذیری روانی را اندازه‌گیری می‌نماید. بوند، هایز، بیر، کارپینتر، گنول و همکاران^۲ در سال ۲۰۱۱ آخرین نسخه این پرسشنامه را که حاوی ۱۴ ماده است تدوین کردند. سؤالات این پرسشنامه براساس مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای هرگز ۱ تا همیشه ۷ رتبه‌بندی می‌شود. نمرات بالاتر در این مقیاس نشان‌دهنده انعطاف‌پذیری شناختی پایین‌تر و اجتناب تجربه‌ای بالاتر است. میانگین ضریب آلفای کرونباخ آن برای گروه‌های بالینی و غیر بالینی (۰/۸۴ - ۰/۸۸ - ۰/۸۷) و روایی بازآزمایی^۳ ۳ و ۱۲ ماهه آن به ترتیب ۰/۸۱ و ۰/۸۷ بدست آمده است. همچنین در ایران ضریب پایایی آلفای کرونباخ این پرسشنامه در دانشجویان ۰/۸۶ بوده است. (ایزدی، کریمی و رحمانی، ۱۳۹۳).

پرسشنامه نگرانی از تصویر بدنی^۴: این پرسشنامه ۱۹ ماده‌ای را لیتلتون، آکسوم و پری^۴ در سال ۲۰۰۵ ساخته‌اند ساخته‌اند که به بررسی نارضایتی و نگرانی فرد درباره ظاهرش می‌پردازد. نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت لیکرت ۵ درجه‌ای است که از ۱ هرگز تا ۵ همیشه رتبه‌بندی می‌شود. و نمره کل پرسشنامه، بین ۱۹ تا ۹۵ متغیر بوده که کسب نمره بیشتر، نشانگر بالا بودن میزان نارضایتی از تصویر بدنی یا ظاهر فرد است. لیتلتون و همکاران پایایی این پرسشنامه را به روش همسانی درونی بررسی کرده و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳ را بدست آوردند. در پژوهش کرمی، زکی‌ای، حاتمیان و باقری (۱۳۹۵) روایی پرسشنامه بررسی و آلفای کرونباخ آن ۰/۸۷ گزارش شده است.

پژوهش شامل کلیه مراجعه‌کنندگان به کلینیک‌ها و مطب‌های متخصصین پوست و مو و جراحی‌های زیبایی و پلاستیک شهر سمنجان اعم از زن و مرد در سال ۱۴۰۰ بودند. از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد. بدین منظور از میان کلینیک‌های موجود چهار کلینیک به عنوان نمونه انتخاب شدند. چون روش مدل‌یابی معادلات ساختاری در برخی جنبه‌ها کاملاً مرتبط با رگرسیون چند متغیری است، تعداد ۱۵ مورد به ازای هر متغیر اندازه‌گیری شد (هومن، ۱۳۹۷). بر این اساس حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان تعداد ۲۷۲ نفر تعیین شد. با هماهنگی پزشک و مسئول کلینیک و با رعایت موازین اخلاقی پژوهش پرسشنامه‌های اجتناب تجربی، نگرانی از تصویر بدنی و نگرش به جراحی زیبایی در اختیار مراجعه‌کنندگان قرار داده شد. معیارهای ورود به پژوهش شامل: مراجعه‌کننده به این کلینیک‌ها و ویزیت شدن توسط پزشک و رضایت جهت شرکت در پژوهش تشخیص داده شده بود و هر چیزی غیر از این به عنوان ملاک خروج در نظر گرفته شد. در چند مورد و یکی از کلینیک‌ها مراجعه‌کنندگانی از مشارکت در پر کردن پرسشنامه‌ها خودداری نمودند که بعد از توضیحات پژوهشگر حاضر به همکاری شدند. جهت تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیره به شیوه‌ی همزمان استفاده شد. همچنین در این پژوهش جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۶ و لیزرل نسخه ۸/۸ استفاده گردید.

ابزار

^۱- Experimental Avoidance Questionnaire

^۲- Bond, Hayes, Baer, Carpenter, Guenole & et al

^۳- Body image concern inventor

^۴- Littleton HL, Axsom DS & Pury CL

پرسشنامه گرایش به جراحی زیبایی: این پرسشنامه توسط اعتمادی فرد و امانی در سال ۱۳۹۲ طراحی و ساخته شد. شامل ۲۴ سؤال براساس طیف لیکریت پنج گزینه‌ای از (۱) کاملاً مخالفم تا (۵) کاملاً موافقم است. نمره این پرسشنامه از مجموع امتیازات ۲۴ گویه حاصل شده و در بازه ۲۴ الی ۱۲۰ قرار می‌گیرد که نمرات بالاتر نشان‌دهنده گرایش مثبت به جراحی زیبایی است. میزان پایایی پرسشنامه در پژوهش اعتمادی فر و امانی (۱۳۹۲)، با روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ و روایی آن با روش تحلیل عاملی تأییدی ۰/۷۶ بدست آمده است.

یافته‌ها

شاخص‌های توصیفی پژوهش از ۲۷۲ نفر اعضای گروه نمونه بیشترین فراوانی با تعداد ۱۸۱ نفر (۰/۶۶/۵) مربوط

به گروه زنان و پس از آن گروه مردان با تعداد ۹۱ نفر (۰/۳۳/۵) قرار داشتند. از لحاظ ترکیب سنی تعداد ۶۱ نفر (۰/۲۲/۴) از گروه نمونه را افراد ۱۸ تا ۳۰ سال، تعداد ۱۰۶ نفر (۰/۳۹) افراد ۳۰ تا ۴۰ سال و ۱۰۵ نفر (۰/۳۸/۶) افراد ۴۰ سال به بالا تشکیل دادند. همچنین از نظر وضعیت تأهل بیشترین فراوانی با تعداد ۱۸۹ نفر (۰/۶۹/۵) متاهل و پس از آن گروه افراد مجرد با تعداد ۸۳ نفر (۰/۳۰/۵) قرار داشت. از نظر میزان تحصیلات اعضای گروه نمونه بیشترین فراوانی مربوط به گروه لیسانس با تعداد ۱۰۲ نفر (۰/۳۷/۵)، گروه فوق لیسانس و بالاتر ۸۹ نفر (۰/۳۲/۷)، گروه دیپلم و زیر دیپلم تعداد ۵۰ نفر (۰/۱۸/۴) و گروه فوق دیپلم تعداد ۳۰ نفر (۰/۱۱) به ترتیب بیشترین فراوانی را داشتند.

جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
اجتناب تجربی	۳۳/۶۲	۹/۴۲
توس از تصویر بدن	۳۸/۷۴	۱۴/۳۲
گرایش مثبت به عمل جراحی زیبایی	۳۵/۳۲	۷/۹۳

به منظور بررسی الگوی همبستگی بین متغیرها از روش همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج بدست آمده در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳
۱. اجتناب تجربی	۱		
۲. نگرانی از تصویر بدن	۰/۵۹	۱	
۳. گرایش مثبت به عمل جراحی زیبایی	۰/۲۵	۰/۴۹	۱

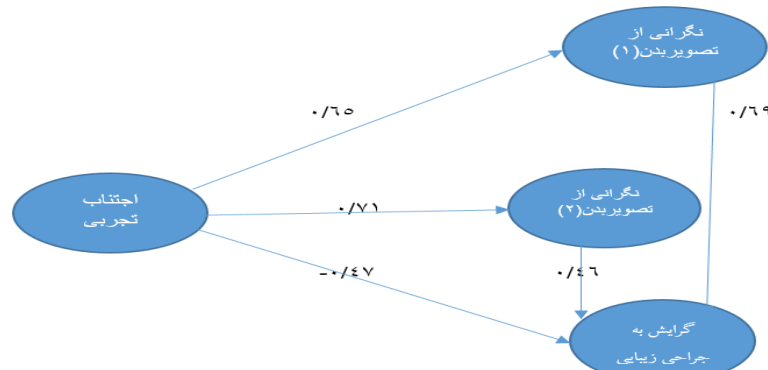
اجتناب تجربی با نگرانی از تصویر بدن ($r=0/59$) و گرایش مثبت به جراحی زیبایی ($r=0/25$)

نتایج آزمون همبستگی جدول ۳ نشان می‌دهد، که بین متغیرهای پژوهش همبستگی معناداری وجود دارد. بین

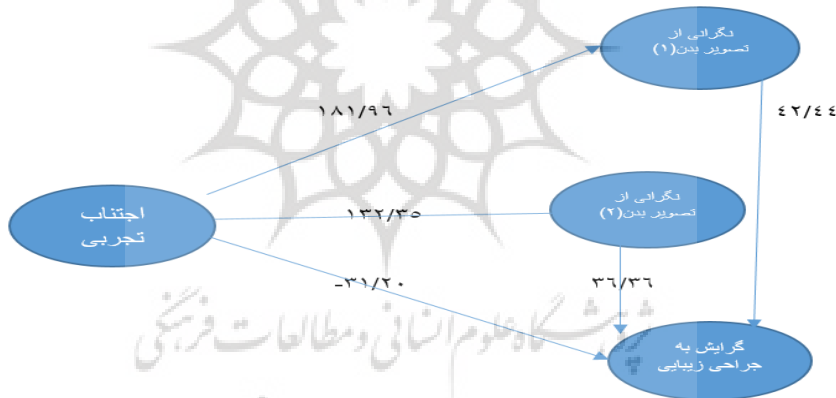
ضرایب مسیر روابط مستقیم و غیرمستقیم را بین متغیرهای پژوهش در مدل اصلاح شده نهایی نشان می‌دهد.

رابطه مثبت و معنادار، همچنین بین نگرانی از تصویر بدن با گرایش به عمل جراحی زیبایی ($t=0/49$, $p<0/01$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. شکل ۲

Chi-square = 97/51, d f=42, p-value=0/00000, RMSEA=0/070

شکل ۲ مدل پژوهش معادلات ساختاری اثرات مستقیم و غیر مستقیم متغیر اجتناب تجربی با میانجیگری متغیر نگرانی از تصویر بدن بر نگرش مثبت به عمل جراحی زیبایی

Chi-square = 97/51, d f=42, p-value=0/00000, RMSEA=0/070

شکل ۳ مدل معادلات ساختاری پژوهش

اجتناب تجربی بر متغیرهای وابسته نگرانی از تصویر بدن ۱ ($p=0/05$, $\beta=0/65$)، نگرانی از تصویر بدن ۲ ($p=0/71$)، گرایش مثبت به عمل جراحی زیبایی ($p=0/05$, $\beta=0/49$)، جهت تعیین برازش کلی مدل شاخص‌های برازش مدنظر قرار گرفت. شاخص‌های برازش مدل در جدول ۳ ارائه شده است.

با توجه به معنی‌داری مسیرها تمامی مسیرهای مدل معنادار هستند، به این ترتیب اصلاحات ارائه شده توسط نرم‌افزار جهت بهبود شاخص‌های برازش مدل مورد بررسی قرار گرفت. اعمال اصلاحات مدل منجر به بهبود شاخص‌های مدل گردید. یافته‌های شکل ۳ و بررسی شاخص‌های t در شکل ۲ حاکی از معنادار بودن اثر مستقیم متغیر مستقل

جدول ۳ شاخص‌های برازش برای مدل ساختاری

برازندگی الگو شاخص‌های	X^2	DF	X^2/DF	AGFI	RMSEA	RMR	IFI	CFI
بعد از اصلاح	۹۷/۵۱	۴۲	۲/۳۲	۱	۰/۰۷۰	۰/۲۵	۱/۰۱	۱

اجتناب تجربی به نگرانی از تصویر بدن ۱ ($\beta=۰/۶۵$)، نگرانی از تصویر بدن ۲ ($\beta=۰/۷۱$) و گرایش مثبت به جراحی زیبایی ($\beta=-۰/۴۷$) و ضریب دو مسیر مستقیم از تصویر بدن ۱، به گرایش مثبت به جراحی زیبایی ($\beta=-۰/۶۹$)، تصویر بدن ۲ به گرایش مثبت به جراحی زیبایی ($\beta=۰/۴۶$) در سطح اطمینان $P<۰/۰۵$ معنی دار می‌باشند. همچنین هر دو مسیر غیرمستقیم اجتناب تجربی به گرایش مثبت به جراحی زیبایی به واسطه نگرانی از تصویر بدن ۱ و نگرانی از تصویر بدن ۲ معنادار بوده و نگرانی از تصویر بدن ۱ و ۲ رابطه بین اجتناب تجربی و گرایش به جراحی زیبایی را میانجیگری می‌نماید.

در رابطه با نقش پیش‌بینی کنندگی اجتناب تجربی نتایج پژوهش با نتایج پژوهش‌های باردین و فرگوسن^۱ (۲۰۱۶)؛ کارکا و پانیوتوس^۲ (۲۰۱۱)؛ ضابطی و آفتاب (۱۴۰۰) و سلیمانی، خوشبخت و طهماسبی بلداجی (۱۴۰۰) همسو بود. در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت اجتناب تجربی که به معنی گرایش فرد به پذیرفتن افکار، عواطف و تظاهرات رفتاری بدون تلاش برای اجتناب از آن‌ها در مقابل پذیرش قرار می‌گیرد. اجتناب تجربی تحت عنوان یکی از علل آسیب‌شناسی انواع مختلف اختلالات روانی (از جمله خودکشی) شناخته شده است (بولینگر، هایز و پیسترلو^۳، ۲۰۱۰) تأثیر و قدرت پیش‌بینی کنندگی متغیر اجتناب تجربی در پژوهش حاضر و براساس مدل

یافته‌های جدول ۳، برازش مناسب مدل را نشان می‌دهد. برای شاخص برازندگی X^2/DF مقادیر کوچکتر از ۳ مناسب و هر چقدر به صفر نزدیکتر باشد حاکی از برازش خوب الگو است. برای شاخص CFI، IFI و AGFI مقدار نزدیک به ۰/۹۰ و بالاتر به عنوان برازش نیکویی قابل قبول تلقی می‌شود که نشان‌دهنده خوب بودن مدل است. برای شاخص RMR هر چه مقدار این معیار به صفر نزدیکتر باشد نیکویی برازش مدل بالاتر است. در ارتباط با شاخص RMSEA مقادیر نزدیک به ۰/۰۵ یا کمتر نشان‌دهنده برازش خوب الگو و مقادیر ۰/۰۸ و کمتر بیانگر خطای منطقی تقریب است؛ مقادیر بالاتر از ۰/۱۰ نشان از الزام رد کردن الگو است (هومن، ۱۳۹۷).

بحث

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش اجتناب تجربی و نگرانی از تصویر بدنی در پیش‌بینی گرایش مثبت به انجام عمل‌های جراحی زیبایی در مراجعه‌کنندگان به پزشکان متخصص پوست و مو و زیبایی شهر سنج انجام شد. نتایج نشان داد که مدل تدوین شده با یافته‌ها مطابقت دارد و اجتناب تجربی و نگرانی از تصویر بدن مؤلفه‌های تأثیرگذار بر گرایش زنان و مردان به انجام عمل‌های جراحی زیبایی است. براساس یافته‌های شکل ۲ ضرایب مسیر روابط مستقیم و غیرمستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل اصلاح شده نهایی را نشان می‌دهد. با توجه به این یافته‌ها مشاهده می‌شود که ضریب هر سه مسیر مستقیم

^۱- Bardeen & Fergus

^۲- Kareka & Panyiotou

^۳- Boulanger, Hayes & Pistorello

یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های پیرنیا و همکاران (۲۰۲۰)؛ لاول، وب، زیمر و فارل^۲ (۲۰۱۸) و ذوقی پایدار، کرمی و نبی زاده (۱۳۹۷) همخوانی دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که تصویر بدنی منفی یکی از پیشایندهای افراد جهت گرایش به انجام جراحی زیبایی است. عدم تغییر در تصویر بدنی منجر به اضطراب شدید، اجتناب از رویارویی از افراد و نشخوار ذهنی می‌شود که از مؤلفه‌های اجتناب تجربی است. شکل ظاهری بدن در تعاملات اجتماعی اهمیت زیادی دارد این امر به گونه‌ای است که افراد ساعت‌ها در مورد تصویر بدنی خود فکر می‌کنند و با تغییر در آرایش و پوشیدن لباس‌های متنوع و قرارگرفتن در وضعیت‌های خاص سعی در پوشاندن نقایص ظاهری خود دارند که بیشتر زائیده تصور ذهنی آنان از بدنشان است (ابابایی، ۱۳۹۶). نارضایتی از این تصویر بدنی پیامدهایی چون اضطراب، افسردگی، انزوای اجتماعی، اختلالات روانی، تضعیف خودپنداره و عزت نفس را در پی خواهد داشت (سلطانی، صفاجو، آموزشی و ضامنی، ۱۳۹۵). در این راستا در پژوهشی ذوقی پایدار و همکاران (۱۳۹۷) نتیجه گرفتند افرادی که اختلال تصویر تن و بد ریختی بدن داشتند، بیشتر اقدام به جراحی زیبایی می‌کردند.

مفاخری، اشرفی فرد و خرمی (۱۴۰۰)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که متغیرهای نگرانی از تصویر بدن و مدیریت بدن به ترتیب پیش‌بینی کننده‌های قوی احتمال اقدام به جراحی‌های زیبایی افراد بود. تصویر بدنی بیانگر نگرش فرد از خود همراه با احساسات و افکاری است که می‌توانند تغییر دهنده رفتار او در شرایط گوناگون و در جهات مثبت یا منفی باشد و این با گرایش به جراحی‌های

خروجی به گونه‌ای است که می‌توان گفت که بیشترین اثرگذاری را بر هر دو متغیر دیگر دارد و تأثیر بسزای آن در نگرانی از تصویر بدن و گرایش به عمل‌های جراحی زیبایی کاملاً مشهود است. پس می‌توان نتیجه گرفت که به گونه‌ای اجتناب، مادر اکثر اختلال‌های روانی است و خیلی از رویکردهای مختلف روان‌درمانی هدف آن‌ها کمک به مراجع برای اجتناب نکردن و روبه‌رو شدن با اضطراب‌ها و ترس‌ها و مشکلاتشان است. اجتناب تجربی به‌عنوان انعطاف‌ناپذیری روانی، عدم تمایل به در تماس ماندن با تجارب ناخوشایند روانی که همراه با تلاش برای تغییر شکل یا وقوع تجربیات یا موقعیت‌هایی است که موجب آن تجربیات ناخوشایند می‌شود.

اجتناب تجربی سازه‌ای است چند بعدی که به منظور اجتناب از تجارب دردناک به کار برده می‌شود. این سازه شامل دو جزء است: جزء اول بی‌میلی نسبت به برقراری تماس با تجارب دردناک و جزء دوم، تلاش برای اجتناب از تجارب دردناک و یا وقایعی که باعث فراخواندن این تجارب می‌گردد. و این اجتناب تجربی عاملی مهم برای انواع آسیب‌های روانی مختلف می‌تواند باشد از جمله نگرانی از بدفرمی بدن و در نتیجه میل و گرایش فرد به انجام اعمال جراحی. این نتایج به گونه‌ای با نتایج پژوهش‌های کرمی، مؤمنی و وفاپور (۱۴۰۰)؛ حسنی و میر آقایی (۱۳۹۱) و آمرمن، کلیما، یوجی، نور و مک کلو سکی^۱ (۲۰۱۵) همسو بود.

در رابطه با نقش پیش‌بینی کنندگی نگرانی از تصویر بدن نیز با توجه به نتایج ضریب مسیر بین تصویر بدنی منفی با گرایش مثبت به انجام جراحی زیبایی رابطه معنی‌داری وجود دارد، این یافته فرضیه پژوهش را تأیید می‌کند. این

² - Lavell, Webb, Zimmer & Farrell

¹ - Ammerman, Kleima, Uyeji, Knorr & Mc Closkey

پاسخ‌دهندگان به ارائه پاسخ‌های جامعه‌پسند روبه‌رو است. علاوه بر این استفاده از روش نمونه‌گیری و محدود شدن اجرای پژوهش به نمونه‌گیری در دسترس و نیز عدم کنترل متغیرهایی مانند وضعیت اجتماعی-اقتصادی آزمودنی‌ها، تعمیم‌یافته‌های پژوهش را با محدودیت مواجه می‌سازد.

سپاسگزاری

از تمامی افرادی که در این مطالعه شرکت کردند شامل: مراجعین، پزشکان، متخصصان، تمامی کارکنان کلینیک‌ها و مطب‌های جراحی و زیبایی شهر سنندج کمال تشکر را داریم. این پژوهش حاصل کار مستقل نویسندگان و بدون حمایت مالی از طرف نهاد خاصی است. معیارهای اخلاقی پژوهش براساس نامه شماره ۴۲/۱۹۷۹ معاونت پژوهشی دانشگاه بوعلی سینا همدان در سال ۱۴۰۱ رعایت شده و تعارض منافع بین نویسندگان وجود ندارد.

References

- American Society of Plastic Surgeons. (2018). Plastic Surgery Statistic Report.
- Ammerman BA, Kleiman EM, Uyeji LL, Knorr AC, Mc Closkey MS. (2015). Suicidal and violent behavior: The role of anger, emotion dysregulation, and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 79, 57-62.
- Andrews V, Hansen F, Hummerum AM, Hasman H, Roer L, Hansen DS. (2019). Infection with multiple carbapenemase-producing bacteria following cosmetic surgery in Iran detected after the introduction of systematic screening of repatriate. *J Glob Antimicrob resist*, 16, 144-146.
- Baradaran M. (2020). The Mediating Role of Cognitive Emotion Regulation Strategies and Defense Mechanisms in the Relationship between

زیبایی ارتباط دارد (برادران، ۱۳۹۹). زنانی که اعتمادبه-نفس بالایی دارند کمتر تمایل به جراحی‌های زیبایی دارند و از سوی دیگر زنانی که تصویر منفی از بدن خود دارند، اعتمادبه‌نفس کمتری دارند. در همین راستا بکر و همکاران (۲۰۱۸) دریافتند که تصویر بدنی ادراک شده منفی در زنان با رضایت کم از روابط رمانتیک، جنسی و سازش کلی روانشناختی مرتبط است. فشارهای هنجاری که از سوی جامعه به ویژه جوامع غربی، افراد بسیار نزدیک و رسانه به خصوص بر زنان تحمیل می‌شود بر تصویر آنان از بدن خودشان تأثیر می‌گذارد و این تصویر نامطلوب موجب اقدام به جراحی زیبایی می‌شود. قابل ذکر است که پژوهشی مخالف با نتیجه پژوهش حاضر یافت نشد. در مجموع نتایج پژوهش حاضر نشان داد که مدل ارائه شده از برازش مطلوبی برخوردار بوده و برای تبیین روابط مؤلفه‌های پژوهش مناسب و کارآمد است.

نتیجه‌گیری

براساس نتایج مطالعه حاضر گرایش مثبت به عمل‌های جراحی زیبایی، توسط متغیرهای اجتناب تجربی و نگرانی از تصویر بدنی قابل پیش‌بینی است. به نظر می‌رسد نتایج چنین تحقیقاتی می‌تواند به متخصصان بهداشت روانی کمک کند که با انجام ارزیابی‌های روانشناختی افراد متقاضی از عمل‌های جراحی بی‌مورد و تهاجمی و اتلاف هزینه جلوگیری شود. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به محدود بودن جامعه آماری به افراد مراجعه‌کننده شهر سنندج اشاره کرد. همچنین باید توجه داشت که داده‌های پژوهش حاضر از طریق خود گزارش‌دهی آزمودنی‌ها و پرسشنامه جمع‌آوری شده، بنابراین با محدودیت‌هایی مثل تأثیر گرایش

- Perfectionism and Anxiety Sensitivity in Cosmetic Surgery Applicants Students. *Journal of Health psychology*, 9(34), 57-74. (In Persian)
- Bardeen JR, Fergus TA. (2016). The interactive effect of cognitive fusion and experiential avoidance on anxiety, depression, stress and posttraumatic stress symptoms. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 5, 1-6.
- Becker CB, Verzijl CL, Kilpela LS, Wilfred SA, Stewart T. (2019). Body image in adult women: Associations with health behaviors, quality of life, and functional impairment. *Journal of health psychology*, 24(11), 1536-1547.
- Bidkhorri M, Yaseri M, Akbari Sari A, Majdzade R. (2021). Relationship between Socioeconomic Factors and Incidence of Cosmetic surgery in Tehran, Iran. *Iranian Journal of public health*, 50(2), 360-368. (In Persian)
- Bond FW, Hayes SC, Baer RA, Carpenter KM, Guenole N, Orcutt HK, Zettle RD. (2011). Preliminary psychometric properties of the Acceptance and Action Questionnaire-II: a revised measure of psychological inflexibility and experiential avoidance. *Behavior therapy*, 42, 676-688.
- Boulanger JL, Hayes SC, Pistorello J. (2010). Experiential Avoidance as a Functional Contextual Concept. *Emotion regulation and psychopathology: a transdiagnostic approach to etiology and treatment*. 107-136.
- E'temadifard SM, Amani M. (2013). A Sociological Study on Women's Motivations for Pursuing Cosmetic Surgery. *Journal of women's Studies*, 4(8), 1-22. (In Persian)
- Hakim Shoshtari M, Khanipour H. (2014). Comparison of self-harm and suicide attempt in adolescents: a systematic review. *Iranian Journal Psychology and Clinical Psychology*, 20, 3-13. (In Persian)
- Hassani J, Mir Aghaei A. (2012). The Relationship between Strategies for Cognitive Regulation of emotion and Suicide Ideation. *Contemporary Psychology*, 7, 61-72. (In Persian)
- Hooman HA. (2018). Structural Equation Modeling with lisrel application. (8), 22-23. (In Persian)
- Izaadi A, Karimi J, Rahmani M. (2013). Psychometric Analysis of Persian Version of Body Image flexibility Questionnaire (BI-AAQ) among University student. *Hayat*, 19, 56-69. (In Persian)
- Karami J, Vafapoor H, Momeni Kh. (2021). The role of experimental avoidance, emotional regulation difficulties, and body image concern in predicting the probability of suicide among adolescent girls. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 2, 88-99. (In Persian)
- Karami J, Zakiee A, Hatamian P, Bagheri A. (2017). The comparison of emotional regulation destruction and emotional styles in people with nicotine dependence and non nicotine dependence. *Journal Urmia of medical science*, 27, 848-855. (In Persian)
- Kareka M, Panyiotou G. (2011). Coping and experiential avoidance: Unique or overlapping constructs?. *Journal of behavior therapy and experiential psychiatry*, 42, 163-170.
- Khanipour H, Borjali A, Golzari M, Falsafinejad M, Hakimshoshtari M. (2013). Self-harm in adolescents with delinquency and history of mood disorder: A qualitative research. *Journal of Qualitative Research in Health Science*, 2, 195-207. (In Persian)
- Kirk A, Meyer JM, Whisman MA, Deacon BJ, Arch JJ. (2019). Safety behaviors, experiential avoidance, and anxiety: A path analysis approach. *Journal of Anxiety Disorders*, 64, 9-15.
- Laus MF, Costa TMB, Almeida SS. (2015). Gender differences in body image and preferences for an ideal silhouette among Brazilian undergraduates. *Eating Behaviors*, 19, 159-162.
- Lavell CH, Webb HJ, Zimmer, Gembeck MJ, Farrell LJ. (2018). A prospective study of adolescents' body dysmorphic symptoms: Peer victimization and the direct and protective roles of emotion regulation and mindfulness. *Body image*, 24, 17-25.

- Lee SY, Park EC, Han KT, Kim SJ, Chun SY, Park S. (2016). The association of level of internet use with suicidal ideation and suicide attempts in South Korean adolescents: a focus on family structure and household economic status. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 61, 243-251.
- Littleton HL, Axsom DS, Pury CL. (2005). Development of the body image concern inventory. *Behavior Research and Therapy Ther*, 43, 229-241.
- Mafakheri A, Ashrafifard S, Khorrami M. (2021). A Structural Model of the Relationship between Body Image Concern and Obsessive Beliefs with Body Management in People Seeking Cosmetic Surgery. *Journal of Health psychology*, 10(38), 120-141. (In Persian)
- Mc Cracken LM, Barker E, Chilcot J. (2014). Decentering rumination, cognitive diffusion, and psychological flexibility in people with chronic pain. *Journal of Behavioral Medicine*, 37, 1215-1225.
- Pirnia B, Homayounfar N, Hosseini N, Ebrahimi F, Haj Sadeghi Z, Malekanmehr P. (2020). The predictive role of body image and sexual function in quality of life after modified radical mastectomy regarding the mediating role of emotion; a cross sectional study. *International Journal of Cancer Management*, 13(11). (In Persian)
- Sarwer DB. (2019). Body image, cosmetic surgery, and minimally invasive treatments. *Body image*, 31, 302-308.
- Sepehreinjad M, Hatamian P. (2018). Forecast of Suicial thoughts on Emotional Dysregulation and Expermental Avoidance in Nurses. *Iranian Journal of Nursing Reserch*, 13, 38-43. (In Persian)
- Soleiman D, Khoshbakht N, Tahmasabi BF. (2021). The relationship between emotional intelligence and experiential avoidance with readiness for addiction in students. *Journal of Educational society*, 7(1), 63-72. (In Persian)
- Soltani N, Safajou F, Amouzeschi Z, Zameni E. (2017). The Relationship between Body Image and Mental Health of Students in Birjand in 2016 Academic Year: A Short Report. *JRUMS* 2017, 16(5), 479-486. (In Persian)
- Thomson P, Jaque V. (2017). Self-regulation, emotion, and resilience. *Journal Creativity and the performing Artist*, 225-243.
- Walker CE, Krumhuber EG, Dayan S, Furnham A. (2021). Effects of social media use on desire for cosmetic surgery among young women. *Current psychology*, 40(7), 3355-3364.
- Zettle RD. (2015). Acceptance and commitment therapy for depression. *Current Opinion in Psychology*, 2, 65-69.
- Zoghipaidar MR, Karami A, Nabizadeh S. (2018). Compare body image disorder, body dysmorphic disorder and fashion trends in cosmetic surgery applicants and non-applicants. *Journal of Health Psychology*, 7(26), 7-24. (In Persian)